

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"09" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050116 Tarix müəllimliyi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: S/f Azərbaycan toponimikası Fənn üzrə proqram LDU-nun "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 14.09.2023-cü il tarixli 01 sayılı iclasında təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPHS-B04

Tədris ili: IV (2025-2026) VII semestr

Tədris yükü cəmi: 75 (saat) 45 saat mühazirə - 30 saat seminar

Tədris forması: Öyən

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

Auditoriya №

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat: Elman Savad oğlu Mirzəyev, fil.f.d., dosent

Məsləhət günləri və saati:

E-mail ünvanı: Mirzayev_or@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40, 2 saylı tədris korpusu

III. Təvsiyə olunan dərslik və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Məmmədov N. Toponimika. Bakı, 2007
2. Əhmədov T. Azərbaycan toponimikasının əsasları. Bakı, 1991.
3. Yusifov Y., Kərimov S. Toponimikanın əsasları. Bakı, Maarif, 1987

Əlavə:

4. Axundov A. Torpağın köksündə tarixin izləri. Bakı, 1984.
5. Məşədiyev Q. Zaqafqaziyanın Azərbaycan toponimləri. Bakı, 1990.
6. Yüzbaşov R., Əliyev K., Sədiyev Ş. Azərbaycanın coğrafi adları. Oçerklər. Bakı, Maarif, 1972
7. Əliyeva R. Folklorda onomastika məsələləri. Bakı, Uğur, 2006
8. Əhmədov T. El-obamızın adları. Bakı, Gənclik, 1984
9. Mehrəliyev E. Xalq coğrafi terminlərinin izahlı lüğəti. Bakı, Maarif, 1987
10. Azərbaycan toponimlərinin ensiklopedik lüğəti. İki cildə. Bakı, Şərq-Qərb, 2007

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən digər bir fənnin keçirilməsi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərdə tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Toponimika coğrafi adların mənşəyi, yaranma tarixi, onun tərkibindəki terminlərin izahından və düzgün yazılışından bəhs edən elm sahəsidir. Bu elm sahəsi yer adlarını, bu və ya regionun, ölkənin və ya rayonun coğrafi adların kompleks şəkildə öyrənən bir elm sahəsidir. Onun mövzusu, əsas tədqiqat obyekti bu və ya digər ərazinin landşaft komponentlərinə daxil olan bütün yerlərin (materik, okean, dağ, şəhər, kənd və digər mikroobyekt adları) adlarını öyrənilir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2025-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim planı: 45 saat müh, 30 saat seminar cəmi: 75 saat

№	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Saat	Tarix
1.	Mövzu: "Azərbaycan toponimikası" fənninin məqsəd və vəzifələri. Plan: 1. Toponimikanın predmeti və tədqiqat obyekti. 2. Coğrafi adların funksiyaları. 3. Mikro və makro toponimlər. 4. Toponimika kursunun əsas vəzifələri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	

2.	Mövzu: Toponimikanın başqa elmlərlə əlaqəsi. Plan: 1. Toponimikanın elmlər sistemində yeri. 2. Toponimika və dilçilik. 3. Toponimika və tarix. 4. Toponimika və coğrafiya. 5. Toponimika və ədəbiyyatşünaslıq. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	
3.	Mövzu: . Toponimikanın tədqiqat metodları. Linqvistik metod. Plan: 1. Toponimik tədqiqatların metodoloji əsasları və prinsipləri 2. Toponimikada linqvistik təhlil metodu. 3. Toponimlər və xalq etimologiyası. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	
4.	Mövzu: Tarixi, coğrafi və statistik metodlar. Plan: 1. Tarixi metod. 2. Coğrafi metod. 3. Statistik metod. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	
5.	Mövzu: Azərbaycan toponimikasının mənbələri. Plan: 1. Qədim və orta əsrlərə dair xarici müəlliflərin əsərləri toponimik mənbə kimi. 2. Ortaq türk və Azərbaycan dilinə dair əsərlər toponimik mənbə kimi. 3. Xalq yaradıcılığı (folklor) və epigrafiya abidələri toponimik mənbə kimi. 4. Müasir toponimik fond toponimik mənbə kimi. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8]	2	
6.	Mövzu: Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi. Plan: 1. Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi mərhələləri. 2. XX əsrin 50-90-cı illərində Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 6]	2	
7.	Mövzu: Müstəqillik dövründə Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi. Plan: 1. Müstəqillik illərində Azərbaycan toponimlərinin milliləşməsi, tarixi adların bərpası öyrənilməsi. 2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisində Toponimika komissiyasının və AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda Toponimika şöbəsinin yaradılması. 3. Azərbaycan coğrafi adları müasir toponimistlərin tədqiqatlarında. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 10]	2	
8.	Mövzu: Toponimlərin nominasiyası, nomanklatur termin və toponimik formantlar. Plan: 1. Toponimikada nominasiyası anlayışı. 2. Nomanklatur terminlər. 3. Toponimik formantlar. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	

9.	Mövzu: Toponimik fon, spektr, areal, qat və paralellər. Plan: 1. Toponimik fon. 2. Toponimik spektr. 3. Toponimik areal. 4. Paralel toponimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
10.	Mövzu: Toponimik fond, fəal və passiv toponimlər. Plan: 1. Toponimik fond. 2. Fəal toponimlər. 3. Passiv toponimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
11.	Mövzu: Toponimlərin nominasiyaya görə təsnifi. Spesifik toponimlər. Plan: 1. Toponimlər, onların nominasiyaya görə təsnifi. 2. Spesifik toponimlər, onların xüsusiyyətləri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
12.	Mövzu: Metaforik və oronimik toponimlər. Plan: 1. Metaforik toponimlərin xüsusiyyətləri. 2. Metaforik toponimlərin növlər. 3. Oronimik toponimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
13.	Mövzu: Antroponimik, etnonimik, fitonimik, zoonimik toponimlər. Plan: 1. Antroponimik toponimlər 2. Etnonimik toponimlər. 3. Fitonimik toponimlər. 4. Zoonimik toponimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
14.	Mövzu: Toponimikanın bölmələri: oykonimlər. Plan: 5. Toponimikanın bölmələri. 6. Oykonimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
15.	Mövzu: Hidronimlər. Plan: 1. Hidronimlər. 2. Hidronimlərin növləri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	
16.	Mövzu: Oronimlər. Plan: 1. Müsbət relyef quruluşlu oronimlər. 2. Mənfi relyef quruluşlu oronimlər. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 8]	2	
17.	Mövzu: Azərbaycan toponimlərində xalq coğrafi terminləri. Plan: 1. Xalq coğrafi termini anlayışı. 2. Azərbaycanda xalq coğrafi terminlərinin öyrənilməsi. 3. Mikrotoponimlərdə xalq coğrafi terminlərinin işlənməsi. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 9]	2	

18.	Mövzu: Azərbaycanın paleotoponimləri. Plan: 1. Paleotoponim anlayışı. 2. Azərbaycan paleotoponimlərinin öyrənilməsi. 3. Bəzi paleotoponimlərin etimologiyasına dair. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 7]	2	
19.	Mövzu: Azərbaycan toponimik arealları: türk-Azərbaycan arealı. Plan: 1. Azərbaycan toponimik arealları. 2. Azərbaycan toponimikasında türk-Azərbaycan arealı. 3. Türk-Azərbaycan toponimik arealının səciyyəvi xüsusiyyətləri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
20.	Mövzu: Qafqaz toponimik arealı. Plan: 1. Azərbaycan toponimikasında Qafqaz arealı. 2. Qafqaz toponimik arealının səciyyəvi xüsusiyyətləri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5]	2	
21.	Mövzu: İran toponimik arealı. Plan: 1. Azərbaycan toponimikasında İran arealı. 2. İran toponimik arealının səciyyəvi xüsusiyyətləri. Mənbə: [1, 3, 4, 5, 9, 10, 11]	2	
22.	Mövzu: Azərbaycan toponimikasında ərəb və monqol mənşəli adlar. Plan: 1. Azərbaycan toponimikasında ərəb mənşəli adlar. 2. Azərbaycan toponimikasında monqol mənşəli adlar. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10]	2	
23	Mövzu: Azərbaycan toponimikasında rus mənşəli adlar. Plan: 1. Azərbaycan toponimikasında rus mənşəli adların yaranması tarixi. 2. Azərbaycan toponimikasında rus mənşəli adların öyrənilməsi. 3. Rus mənşəli coğrafi adların xüsusiyyətləri. Mənbə: [1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10]	1	

SEMİNAR MÖVZULARI

1	Mövzu: "Azərbaycan toponimikası" fənninin məqsəd və vəzifələri.	2	
2	Mövzu: . Toponimikanın başqa elmlərlə əlaqəsi.	2	
3	Mövzu: Toponimikanın tədqiqat metodları.	2	
4	Mövzu: Azərbaycan toponimikasının mənbələri.	2	
5	Mövzu: Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi.	2	
6	Mövzu: Toponimlərin nominasiyası, nomanklatur termin və toponimik formantlar.	2	
7	Mövzu: Toponimlərin nominasiyaya görə təsnifi.	2	
8	Mövzu: Toponimikanın bölmələri: oykonimlər.	2	
9	Mövzu: Hidronim və oronimlər.	2	
10	Mövzu: Azərbaycan toponimlərində xalq coğrafi terminləri	2	
11	Mövzu: Azərbaycanın paleotoponimləri.	2	
12	Mövzu: Azərbaycan toponimik arealları: türk-Azərbaycan arealı.	2	
13	Mövzu: Qafqaz toponimik arealı.	2	

14	Mövzu: İran toponimik arealı.	2	
15	Mövzu: Azərbaycan toponimikasında ərəb, monqol və rus mənşəli adlar.	2	

XI. Fənn üzrə tələblər: Toponimika elminin nəzəri məsələləri, Azərbaycan toponimikasının tədqiqat metodları, mənbələri, tədqiqat tarixi, milli və alınma toponimlərin yayılma arealları toponimik termin və anlayışları dərinlən və hərtərəfli mənimsəmək.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- toponimikanın predmeti, tədqiqat obyektı və vəzifələri;
- toponimika ilə bağlı əsas terminlər və anlayışlar;
- toponimikanın metodlar;
- toponimikanın mənbələri;
- Azərbaycan toponimləri sistemində milli və alınma adlar s.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikirlərinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

I Kollokvium sualları

1. Toponimikanın predmeti və tədqiqat obyektı.
2. Toponimika kursunun əsas vəzifələri.
3. Toponimikanın elmlər sistemində yeri.
4. Toponimikanın başqa elmlərlə əlaqəsi.
5. Toponimikada linqvistik təhlil metodu.
6. Toponimlər və xalq etimologiyası.
7. Toponimikada tarixi, coğrafi və statistik metodlar.
8. Azərbaycan toponimikasının mənbələri.
9. Ortaq türk və Azərbaycan dilinə dair əsərlər toponimik mənbə kimi.
10. Qədim və orta əsrlərə dair xarici müəlliflərin əsərləri toponimik mənbə kimi.
11. A.Bakıxanovun "Gülüstanı-irəm əsəri toponimik mənbə kimi.
12. XX əsrin 50-90-cı illərində Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi.
13. Müstəqillik illərində Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi.
14. Nomanklatur terminlər.
15. Toponimik formantlar.

II Kollokvium sualları

1. Toponimlərin nominasiyaya görə təsnifi.
2. Paralel toponimlər.
3. Etnotoponimlər.
4. Antropotoponimlər.
5. Spesifik toponimlər.
6. Metaforik toponimlər.
7. Hidronimik toponimlər.
8. Fitonimik toponimlər.
9. Zoonimik toponimlər.
10. Oykonimlər.
11. Hidronimlər.
12. Oronimlər.
13. Azərbaycan xalq coğrafi terminləri.
14. Azərbaycanın paleotoponimləri.
15. "Bakı" toponiminin mənşəyi

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Toponimikanın predmeti və tədqiqat obyektı.
2. Toponimika kursunun əsas vəzifələri.
3. Toponimikanın elmlər sistemində yeri.
4. Toponimikanın başqa elmlərlə əlaqəsi.

5. Toponimikada linqvistik təhlil metodu.
6. Toponimlər və xalq etimologiyası.
7. Toponimikada tarixi, coğrafi və statistik metodlar.
8. Azərbaycan toponimikasının mənbələri.
9. Ortaq türk və Azərbaycan dilinə dair əsərlər toponimik mənbə kimi.
10. Qədim və orta əsrlərə dair xarici müəlliflərin əsərləri toponimik mənbə kimi.
11. A.Bakıxanovun "Gülüstanı-irəm əsəri toponimik mənbə kimi.
12. XX əsrin 50-90-cı illərində Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi.
13. Müstəqillik illərində Azərbaycan toponimikasının öyrənilməsi.
14. Nomanklatur terminlər.
15. Toponimik formantlar.
16. Toponimlərin nominasiyaya görə təsnifi.
17. Paralel toponimlər.
18. Etnotoponimlər.
19. Antropotoponimlər.
20. Spesifik toponimlər.
21. Metaforik toponimlər.
22. Hidronimik toponimlər.
23. Fitonimik toponimlər.
24. Zoonimik toponimlər.
25. Oykonimlər.
26. Hidronimlər.
27. Oronimlər.
28. Azərbaycan xalq coğrafi terminləri.
29. Azərbaycanın paleotoponimləri.
30. "Azərbaycan" toponiminin mənşəyi.
31. "Bakı" toponiminin mənşəyi.
32. "Naxçıvan" toponiminin mənşəyi.
33. "Gəncə" toponiminin mənşəyi.
34. "Kür və Araz" toponimlərinin mənşəyi.
35. Azərbaycan toponimikasında türk-Azərbaycan arealı.
36. Azərbaycan toponimikasında Qafqaz arealı.
37. Azərbaycan toponimikasında İran arealı.
38. Azərbaycan toponimikasında ərəb mənşəli adlar.
39. Azərbaycan toponimikasında monqol mənşəli adlar.
40. Azərbaycan toponimikasında rus mənşəli adlar.

"Azərbaycan toponimikası" fənninin sillabusu 050116 Tarix müəllimliyi ixtisas (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos.E.S.Mirzəyev

Kafedra müdiri:

dos.Q.I.Rufullayev